

FI

FI

FI

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 12.12.2008
KOM(2008) 843 lopullinen

**KOMISSION TIEDONANTO NEUVOSTOLLE, EUROOPAN PARLAMENTILLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE, ALUEIDEN KOMITEALLE
JA EUROOPAN KESKUSPANKILLE**

Kahdeksas kertomus euroalueen tulevan laajentumisen käytännön valmisteluista

SEC(2008) 3014

**KOMISSION TIEDONANTO NEUVOSTOLLE, EUROOPAN PARLAMENTILLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE, ALUEIDEN KOMITEALLE
JA EUROOPAN KESKUSPANKILLE**

Kahdeksas kertomus euroalueen tulevan laajentumisen käytännön valmisteluista

1. JOHDANTO

Neuvoston tehtyä 8. heinäkuuta 2008 päätöksen¹, jonka mukaan Slovakia täyttää tarvittavat euron käyttöönottoedellytykset, euroalueeseen kuuluu 1. tammikuuta 2009 alkaen 16 jäsentä. Slovakian korunat muunnetaan euroiksi kurssilla 30,1260.

Euron käyttöönoton käytännön valmistelut ovat edenneet viimeiseen vaiheeseen. Kertomuksessa käsitellään erityisesti eurokäteisen liikkeeseenlaskua koskevia valmisteluja, yritysten valmistelutoimia, julkishallinnon valmisteluja, kuluttajien suojaamiseksi siirtymävaiheen aikana käyttöönotettuja toimenpiteitä, tiedotuskampanjaa ja yleistä mielipidettä eurosta.

Kertomukseen liitettyssä komission yksiköiden valmisteluasiakirjassa kuvataan tarkemmin euron käyttöönottoa koskevia valmisteluja muissa EU-maissa, jotka eivät ole vielä ottaneet käyttöön yhteistä rahaa ja jotka eivät ole jättäytyneet talous- ja rahaliiton ulkopuolelle.

2. VALMISTELUJEN ETENEMINEN SLOVAKIASSA

2.1. Eurokäteisen käyttöönottoa koskevat valmistelut

Slovakian keskuspankin laskelmien mukaan tarvitaan 188 miljoonaa **euroseteliä** ja 500 miljoonaa **eurokolikkoa** korvaamaan käteisenä liikkeessä olevat Slovakian korunat ja Slovakian keskuspankin käteisvarannot. Setelit lainattiin Itävallan keskuspankilta. Eurokolikot, joissa on Slovakian kansallinen puoli, lyödään Slovakiassa Kremnican rahapajassa. Lokakuun 17. päivään mennessä oli lyöty noin 170 miljoonaa kolikkoa. Loput jaettaviksi tarkoitetuista kolikoista ja noin 150 miljoonaa Slovakian keskuspankin varantoihin tarvittavaa kolikkoa on tarkoitus lyödä tämän vuoden loppuun mennessä. Kremnican rahapaja valmistaa Slovakian eurokolikoista 204 500 aloituspakkausta kolmenlaisena yhdistelmänä rahankeräilijöiden kokoelmiin. Slovakian keskuspankki on jo aloittanut varastoimansa korunakäteisen tuhoamisen vapauttaakseen varastointikapasiteettia eurokäteistä varten. Slovakialaiset ja muut eurooppalaiset samoin kuin Euroopan ulkopuoliset kolikkojen tarkastuskoneiden tuottajat, myyntiautomaattien kolikontunnistimien tuottajat ja myyntiautomaattien käyttäjät ovat testanneet Slovakian eurokolikoita menestyksekkäästi. Eurokäteisen **ennakkojakelu** liikepankeille alkoi 6. syyskuuta 2008 ja eurosetelien ennakkojakelu kuukautta myöhemmin. Keskuspankki allekirjoitti ennakkojakelusopimukset 16 liikepankin kanssa. Kolikot jaetaan liikepankeille Slovakian keskuspankin tätä tarkoitusta varten Kremnican rahapajaan avaamasta etäpisteestä. Jakelujärjestelmän ansiosta saadaan

¹ Neuvoston päätös 2008/608/EY, tehty 8 päivänä heinäkuuta 2008, Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 122 artiklan 2 kohdan mukaisesti yhtenäisvaluutan käyttöönottamisesta Slovakiassa 1 päivänä tammikuuta 2009.

luotua riittävästi varastointitilaa euroseteleille ja -kolikoille, jotka jaetaan suoraan Slovakian keskuspankin pääkonttorista ja sen seitsemästä alueellisesta sivukonttorista. Kaikki käteiskuljetukset turvataan poliisisaattueilla.

Edelleenjakelu käynnistyi marraskuun 2008 alussa. Pankit ovat toimittaneet 15. marraskuuta alkaen eurokäteistä noin 1 036 yritykselle. Niiden yritysten lukumäärä, jotka ovat ilmoittaneet olevansa kiinnostuneita eurokäteisen toimittamisesta ennen liikkeeseenlaskupäivää, kasvoi maaliskuu- ja lokakuun 2008 välisenä aikana 12 000:sta 13 300:een. Liikepankit jakavat asiakkailleen lähes 23 prosenttia ennakkoonjaetuista euroseteleistä ja 66 prosenttia ennakkoonjaetuista kolikoista. Slovakian pankit eivät aio hyödyntää EKP:n uusia yksinkertaistettuja ennakkojakelusääntöjä, jotka hyväksyttiin kesäkuussa 2008².

Kansalaisilla on mahdollisuus ostaa **eurokolikkopakkauksia** joulukuusta 2008 alkaen. Pankkeihin, Slovakian keskuspankkiin ja Slovakian posteihin tulee myytäväksi 1,2 miljoonaa aloituspakettia, joiden arvo on 500 Slovakian korunaa (noin 16,60 euroa). Muovipusseihin pakatut aloituspaketit sisältävät 45 kappaletta kaikkia erilaisia Slovakian eurokolikoita. Aloituspaketeista on paljon apua kansalaisten tutustuessa uusiin kolikoihin ennen euron liikkeeseenlaskua. Niitä ostavat todennäköisesti myös pienet yritykset, jotka eivät aio tehdä edelleenjakelusopimusta pankkinsa kanssa (ostamalla useita aloituspaketteja pienet vähittäiskauppiat saavat helposti eurokäteistä vaihtorahaksi tammikuun ensimmäisiä päiviä varten). Tästä syystä Slovakian keskuspankin olisi seurattava tiiviisti aloituspakettien myyntiä, sillä suunnitellut määrät voivat osoittautua riittämättömäksi.

Jotkut Slovakian liikepankit aikovat vaihtaa korunoita euroiksi viralliseen muuntokurssiin veloituksetta vuoden viimeisten viikkojen aikana. Varastoon kerätyn käteisen vaihto jakautuu näin ollen pidemmälle ajanjaksolle ja pankit selviävät paremmin ylimääräisestä työtaakasta. Monet pankit tarjoavat niin ikään erityistuotteita houkutellessaan uusia asiakkaita tai kannustaakseen nykyisiä asiakkaitaan tallettamaan kotona pidetty käteinen omalle pankkitilille. Pankit muuntavat veloituksetta kaikki pankkitilit euroiksi liikkeeseenlaskupäivänä.

Euron käyttöönoton helpottamiseksi Slovakian keskuspankki ja liikepankit ovat avoinna käteisen vaihtoa ja nostamista varten 1. tammikuuta 2009 (joka on yleinen vapaapäivä) sekä viikonloppuna 3. ja 4. tammikuuta 2009. Liikepankit aikovat lisätä asiakaspalvelutehtävissä olevan henkilöstönsä määrää konttorensa taustatehtävissä työskentelevillä työntekijöillä. Pankkien henkilöstölle on annettu eurokäteisen käsittelyä ja euroa koskevien tietojen jakamista koskevaa koulutusta. Euron käyttöönoton sujuvoittamiseksi ja tehostamiseksi pankkien tulisi tiedottaa asiakkailleen käyttöönottoa koskevista järjestelyistä ja tarjoamistaan palveluista. Tammikuun ensimmäisinä päivinä pankkien tulisi olla valmiita mukauttamaan kapasiteettiaan konttoreissa käyvien asiakkaiden lukumäärän perusteella (odotettavissa on, että pankeissa käy noin 50 % enemmän asiakkaita).

Kaikista Slovakian noin 2 200 **käteisautomaatista** pitäisi voida nostaa 1. tammikuuta 2009 lähtien ainoastaan euromääräisiä seteleitä (lähinnä 10 ja 20 euron seteleitä). Osa käteisautomaateista siirtyy euroon automaattisesti ja loput mukautetaan manuaalisesti. Kaikkien 30 000 maksupäätteen pitäisi toimia euroilla liikkeeseenlaskupäivästä alkaen. Koska

² Euroopan keskuspankin suuntaviivat (EKP/2008/4), annettu 19 päivänä kesäkuuta 2008, tietyistä valmisteluista käteiseuron käyttöönottamiseksi ja euroseteleiden ja -kolikoiden ennako- ja edelleenjakelusta euroalueen ulkopuolella annettujen suuntaviivojen EKP/2006/9 muuttamisesta.

Slovakian kansalaiset käyttävät kortteja pääasiassa nostaessaan käteistä rahaa automaateista, viranomaiset ja pankit rohkaisevat heitä lisäämään korttien käyttöä maksuvälineenä siirtymävaiheen aikana.

Euron suojaamiseksi väärentämiseltä Slovakia on perustanut sisäasiainministeriön yhteyteen kansallisen keskusviraston. Lisäksi se on perustanut Slovakian keskuspankin yhteyteen kansalliset seteleiden ja metallirahojen tutkimuskeskukset. Slovakian keskuspankki, liikepankit, suuret yritykset ja käteistä käsittelevät laitokset ovat tilanneet tarvittavat välineet eurosetelien aitouden tarkistamiseksi ja antavat parhaillaan asiaa koskevaa koulutusta käteistä käsitteleville työntekijöilleen. Suurelle yleisölle kansallisen tiedotuskampanjan yhteydessä jaetut esitteet sisältävät niin ikään tietoa eurokäteisen turvatekijöistä.

- **Slovakian rahoitussektorin valmistautuminen euron käyttöönottoon on jo pitkällä. Eurokolikoita pitäisi edelleen valmistaa ja jakaa ripeästi, jotta ennako- ja edelleenjakelua koskevia tavoitepäiviä voidaan noudattaa.**
- **Aloituspakettien myyntiä olisi seurattava tiiviisti ja lisätoimituksia olisi harkittava.**
- **Pankit valmistautuvat laajamittaisesti euron käyttöönottoon: pankkien olisi varmistettava, että niiden yritys- ja yksityisasiakkaille tiedotetaan tarjotuista tuotteista ja palveluista sekä euron käyttöönoton aikataulusta. Pankkien olisi niin ikään valmistauduttava huolellisesti siihen, että niiden konttoreissa on huomattavasti enemmän asiakkaita tammikuun ensimmäisinä päivinä.**

2.2. Yritysten valmistelut

Slovakialaisten yrittäjien keskuudessa kesäkuussa 2008 toteutettu Flash Eurobarometri -kysely³ osoitti, että suurin osa yrityksistä aloitti euron käyttöönottoa koskevat valmistelut hyvissä ajoin. Noin 80 prosenttia yrityksistä käynnisti käytännön valmistelut yli 6 kuukautta ennen euron liikkeeseenlaskupäivää. Samaan aikaan suuri osa yrityksistä ilmoitti tarvitsevansa perustietoja euron käyttöönotosta. Yli 70 prosenttia yrityksistä halusi tietää enemmän muuntamissäännöistä (hintojen pyöristystä koskevat säännöt mukaan luettuina) ja lähes 58 prosenttia halusi saada enemmän tietoa hintojen kaksoismerkinnästä. Tietojen puutteen vuoksi Slovakian kauppavaltaviranomainen (STI) totesi euron käyttöönottoa koskevien sääntöjen soveltamista tarkastaessaan suhteellisen paljon virheitä. Kaksoismerkintäkauden kahden ensimmäisen viikon (24.8.–7.9.) aikana todettiin puutteita noin 45 prosentissa tarkastetuista liikkeistä ja palveluntarjoajien myymälöistä (esim. muuntokurssi ei ollut esillä tai se oli väärä, euroina ilmoitettu hinta puuttui tai se oli laskettu/pyöristetty väärin). Euron käyttöönottopäivän lähetessä yrittäjät alkoivat etsiä aktiivisemmin tietoa ja tarkastusten tulokset paranivat. Lokakuun 2008 puolivälistä alkaen 74 prosenttia STI:n tarkastamasta 8 200 yrityksestä sovelsi euron käyttöönottoa koskevia sääntöjä oikein. Tarkastusten lisäksi STI:n tarkastajat selittivät euron käyttöönottoa koskevia sääntöjä ja jakoivat tiedotusmateriaalia. Tästä syystä huomattava osa todetuista puutteista korjataan itse tarkastushetkellä. Erityistä huomiota kiinnitetään pk-yrityksiin ja syrjäisillä alueilla toimiviin yrityksiin.

Valtakunnallinen pk-yritysten kehittämisvirasto (NADSME) on todennut euroa koskevia tiedotusseminaareja järjestäessään, että yritysten kiinnostus on kasvanut. Syksyn

³ Flash Eurobarometer 240, kesäkuu 2008.

seminaarikierrros herätti paljon enemmän kiinnostusta kuin kesäkuun 2008 kierros. Slovakian 18:ssa kaupungissa järjestettyjen seminaarien tavoitteena oli jakaa kaikenlaista tarvittavaa tietoa euron käyttöönotosta. Yrittäjät voivat myös etsiä tietoa NADASME:n ja talousministeriön verkkosivustolta, kansalliselta eurosivustolta (www.euromena.sk) sekä NADASME:n ja Slovakian keskuspankin esitteistä.

Joillakin viime hetkeen valmisteluja lykänneillä yrityksillä voi olla ongelmia tietotekniikkajärjestelmien ja kassakoneiden mukauttamisessa. Monet tietotekniikkapalveluja tarjoavat yritykset ovat ilmoittaneet olevansa täysin varattuja vuoden loppuun asti. Euron käyttöönottoa koskevien Slovakian sääntöjen mukaisesti euron käyttöönotosta aiheutuvia kustannuksia ei saa siirtää hintoihin.

Vähittäiskauppiaiden tulisi antaa euron liikkeeseenlaskupäivänä vaihtoraha yksinomaan euroina. Tästä syystä olisi toteutettava tarvittavat toimenpiteet kassanhoitajien työn helpottamiseksi ja odotusaikojen vähentämiseksi kassoilla (esim. annettava kassanhoitajille mahdollisuus tutustua uuteen rahaan ja annettava heidän käyttöönsä erilliset kassalippaat koruna- ja eurokäteistä varten, perustettava suuriin vähittäiskauppoihin tiedotuspisteet kuluttajien kysymyksiin vastaamista varten, palkattava valintamyymälöihin väliaikaista henkilöstöä pakkaamaan tuotteita jne.). Vähittäismyyjien olisi varattava riittävästi varastointitilaa korunakäteisen varastointia varten ja tehtävä suunnitelma käteisen kuljettamiseksi pankkeihin.

- **Viranomaisten olisi yhdessä varmistettava, että yrityksillä on riittävästi tietoa euron käyttöönotosta ja että ne saavat asianmukaista tukea.**
- **Pk-yritysten valmistelujen edistymistä olisi seurattava säännöllisesti. Uusi selvitys pk-yritysten valmisteluista auttaa saamaan paremman kuvan tilanteesta.**

2.3. Julkishallinnon valmistelut

Slovakian hallitus hyväksyi 24. syyskuuta 2008 kolmannen päivitetyn kansallisen euron käyttöönottosuunnitelman, johon sisältyi Slovakiaa koskevan poikkeuksen kumoamispäivä ja peruuttamattomasti vahvistettu muuntokurssi.

Euron käyttöönoton edellyttämän lainsäädännön hyväksyminen etenee kansallisessa suunnitelmassa vahvistetun aikataulun mukaisesti. Suurin osa virallisista lomakkeista on jo mukautettu euroon ja julkaistu verkkosivuilla tai vastuussa olevien viranomaisten virallisissa lehdissä. Hallintoelimet aloittivat kaikkien rahamäärien merkitsemisen sekä Slovakian korunoina että euroina pakollisten kaksoismerkintöjen ensimmäisenä soveltamispäivänä (24. elokuuta). Kaikki kansalaisille maksettavat määrät pyöristettiin ylöspäin ja kaikki maksut alaspäin. Sosiaaliturvaviranomaiset toimittivat kaikille eläkeläisille eläkemaksulaskelman euroina ja tarvittavat tiedot euron käyttöönotosta.

Valtiovarainministeriö on käynnistänyt kolme tietotekniikkajärjestelmien mukauttamisen edistymistä koskevaa seurantakierrosta. Kolmas seurantakierros kattoi 654 julkishallinnon elintä (esim. ministeriöitä ja muita keskushallinnon elimiä, aluehallinnon elimiä, kaupunkien ja kuntien hallintoyksiköitä). Elokuun 30. päivästä alkaen noin 97 prosenttia tarkastetuista elimistä on aloittanut hintojen merkitsemisen sekä euroina että korunoina ja noin 84 prosenttia on jo testannut tietotekniikkajärjestelmiensä ja euron yhteensopivuutta. Hallintoelimistä 94 prosenttia uskoo muuntamisen sujuvan ongelmitta. Varsinkin pienissä kaupungeissa ja

kunnissa tarkastetuista hallintoyksiköistä 6 prosentissa todettiin joitakin puutteita. Jotta kaikki tietotekniikkajärjestelmät saataisiin valmiiksi ajoissa, on käytetty korjaavia toimia.

Slovakian postilla on tärkeä rooli eurokäteisen jakamisessa suurelle yleisölle, ja sen valmistelut ovat loppusuoralla: suurin osa tietotekniikkajärjestelmistä on jo mukautettu ja testattu. Posti aloittaa eurokolikkopakkausten myynnin joulukuussa 2008 sekä eläkkeiden ja avustusten maksun euroina tammikuussa 2009. Postin henkilöstö on käytännössä tärkeä tietolähde eläkeläisille ja muille heikommassa asemassa oleville väestöryhmille. Posti on käynnistänyt intensiivisen tiedotuskampanjan ja järjestänyt monenlaista koulutusta työntekijöilleen.

Ministeriöt ja muut keskushallinnon elimet ovat laatineet tiedotusmateriaalia ja järjestäneet koulutusta palvelupisteittensä ja vastuuorganisaatioidensa työntekijöille. Erityistä huomiota on kiinnitetty suuren yleisen kanssa suoraan yhteydessä oleviin henkilöstön jäseniin. Slovakian kaupunkien ja kylien liitto on laatinut kaupunkien ja kuntien hallintoyksiköille kaksi euron käyttöönottoa koskevaa käsikirjaa ja järjestänyt jäsenilleen monia seminaareja euroon käyttöönottamiseen liittyvistä aiheista (esim. paikallishallinnon talousarvion laatiminen euroissa, euroryhmien perustaminen, tietotekniikkajärjestelmien muuntaminen jne.). Liitto ei odota suurempia ongelmia paikallishallinnon euroon siirtymisessä.

Slovakian julkishallinnon euron käyttöönottoa koskevat valmistelut ovat edistyneet huomattavasti viime kuukausien aikana. On tärkeää varmistaa, että hallintoelimet, joissa puutteita todettiin, saavat mukautettua tietotekniikkajärjestelmänsä ja testattua niiden toiminnan ennen euron liikkeeseenlaskupäivää. Pienempiä kaupunkeja ja kyliä olisi tarvittaessa tuettava.

2.4. Väärinkäytösten ja hintakehitystä koskevien väärin käsitysten ehkäiseminen

Viime kuukausina Slovakian viranomaiset ovat toteuttaneet monenlaisia toimenpiteitä edistääkseen hintavakautta ja lisätäkseen kuluttajien luottamusta siirtymävaiheen aikana.

Euroa varten nimitetty hallituksen täysivaltainen edustaja ja Slovakian yrittäjäjärjestö ovat käynnistäneet hankkeen **ettisten käytännesääntöjen** noudattamiseksi. Käytännesääntöjen allekirjoittajat antavat sitoumuksen, että ne noudattavat euron käyttöönottoa koskevia sääntöjä, eivät käytä tilannetta hyväkseen saadakseen omaa etua ja antavat asiakkailleen, liikekumppaneilleen ja henkilöstölleen aktiivisesti tietoja euron käyttöönotosta. Käytännesääntöjen logo löytyy tällä hetkellä 16 000 paikasta, joiden joukossa on liikkeitä, palveluntarjoajien myymälöitä sekä paikallis- ja aluehallinnon elimiä. Logo esiteltiin suurelle yleisölle televisiomainoksella. Kansalaiset voivat valittaa käytännesääntöjen allekirjoittajien epäasiallisesta käytöksestä täysivaltaiselle edustajalle, joka tutkii valitukset ja pyytää tilanteen korjaamista. Käytännesääntöjä rikkoneet allekirjoittajat voivat menettää logon käyttöoikeuden ja joutua Slovakian kuluttajajärjestön ”mustalle listalle”.

Pakollinen **hintojen kaksoismerkintä** sekä Slovakian korunoina että euroina käynnistyi 24. elokuuta 2008, ja se jatkuu 1. tammikuuta 2010 asti. **Slovakian kauppavalvontaviranomainen** seuraa tarkasti sen täytäntöönpanoa ja lähettää tarkastajiaan päivittäin vähittäiskauppoihin ja palveluntarjoajien myymälöihin. Marraskuussa kauppavalvontaviranomaisen tarkastajatiimiin liittyy 60 ylimääräistä tarkastajaa avustussopimuksen mukaisen komission tuen ansiosta. Kauppavalvontaviranomainen tarkasti 24. elokuuta ja 31. lokakuuta 2008 välisenä aikana 10 920 myyntipistettä, 494 685 tavaroiden hintalappua ja 49 089 palveluhintaa. Tämän jakson seitsemän viimeisen päivän aikana

85 prosenttia liikkeistä ja palveluntarjoajien myymälöistä noudatti oikein kaikkia euron käyttöönottoa koskevia sääntöjä (verrattuna elokuun viimeisen viikon 72 prosenttiin). Lähestulkoon kaikki hinnat ilmoitettiin Slovakian korunoina ja euroina. Väärin euroiksi muunnettujen hintojen osuus laski 2,78 prosenttiin. Palvelusektorilla 6,7 prosenttia eurohinnoista oli joko laskettu tai pyöristetty väärin. Tarkastusten tulokset ovat koko ajan parantuneet huomattavasti euron käyttöönoton lähestyessä. Monet todetuista puutteista korjataan tarkastajien avustuksella jo tarkastusten aikana. Enemmän aikaa vieville korjauksille tarkastajat asettavat muutaman päivän määräajan. Jollei korjauksia tehdä, seuraava vaihe on varoituksen antaminen ja viimeisenä rikkomismenettelyn aloittaminen (31. lokakuuta mennessä oli aloitettu 13 rikkomismenettelyä). Euron käyttöönottoa koskevien sääntöjen vakavista rikkomisista voidaan määrätä enintään 60 000 euron sakko.

Omasta aloitteesta tehtävien tarkastusten lisäksi kauppavalvontaviranomainen tekee ”**kohdennettuja**” tarkastuksia kansalaisten valitusten perusteella, kun valitukset koskevat kaksoismerkintäsääntöjen väärää soveltamista ja epätavallista hintojen nousua. Kauppavalvontaviranomainen oli saanut kansalaisilta 31. lokakuuta 2008 mennessä 84 valitusta, jotka koskivat kaksoismerkinnän puuttumista hintalapuista ja lehtisistä, väärin laskettuja eurohintoja tai muuntokurssin puuttumista, ja 42 hintojen nousuun liittyvää valitusta. Ainoastaan 35 prosenttia 77:stä tutkitusta valituksesta osoittautui perustelluksi (hinnat oli muunnettu väärin tai kaksoismerkintä puuttui). Vähittäiskauppiaita pyydettiin korjaamaan puutteet pikaisesti. Myös kaikkia hintojen nousuun liittyviä valituksia tarkasteltiin huolellisesti: hinnanmuutoksia verrattiin pitkäaikaisiin trendeihin ja saman tuotteen hintaan muissa kaupoissa ja niitä tarkasteltiin laajemmassa yhteydessä (esim. tuotantopanosten hinnat, kehitys maailmanmarkkinoilla). Analyysin tulokset osoittivat, että valitukset olivat perusteettomia. Jos kauppavalvontaviranomainen tulee siihen johtopäätökseen, että tietyt hinnat nousevat erityisen paljon, vähittäismyymiä pyydetään tarkastelemaan hintojaan uudelleen. Viimeisenä keinona hiljattain hyväksytty rikoslain muutos antaa mahdollisuuden tuomita euron käyttöönottoa väärinkäyttävän vähittäismyymjän vankilaan. Tämä toimenpide on pääasiassa ennalta ehkäisevä.

Kauppavalvontaviranomaisen valvontaa täydentää **Slovakian kuluttajajärjestön** hintaseurantaohjelma. Vapaaehtoiset tarkastajat seuraavat määrättyjen tuotteiden hintoja noin 350 vähittäismyymälässä joka toinen viikko ja analysoivat niiden kehitystä. Säännöllistä seuranta täydentävät kansalaisten valituksiin perustuvat satunnaiset tarkastukset. Jos hinnan todetaan nousseen epätavallisesti, vapaaehtoiset tarkastajat tutkivat syytä siihen. Jos vähittäiskauppias tai palveluntarjoaja ei selitä hinnannousua tarkemmin ja kieltäytyy soveltamasta aiempaa hintaa, järjestö julkaisee liikkeen nimen verkkosivuillaan olevalla ”mustalla listalla”. Mustalla listalla olevat liikkeet ja palveluntarjoajat ovat kauppavalvontaviranomaisen ja niiden ammattialan järjestöjen, joihin ne kuuluvat, valvonnassa. Jos ne ovat allekirjoittaneet eettiset käytännösäännöt, ne menettävä oikeutensa käyttää allekirjoittajien logoa. Myös tiedotusvälineet tarkkailevat mustaa listaa päivittäin.

Siirtymävaiheen aikaisen **virallisen tilastollisen hintaseurannan** osalta todettakoon, että Slovakian tilastokeskus seuraa 10 päivän välein 196:n usein ostettavan tavarain hintoja 1. päivän elokuuta 2008 ja 30. päivän kesäkuuta 2009 välisenä aikana. Vuoden 2008 lokakuun puoliväliin saakka valvottujen tavaroiden ja palvelujen hinnat laskivat tai nousivat vain hieman elokuun alkuun verrattuna. Palvelujen ja lihan hintojen nousua kompensoi öljytuotteiden sekä kauden hedelmien ja vihannesten hintojen lasku.

Hallituksen perustama erityiselin, **hintaneuvosto**, tarkastelee säännöllisesti hintojen kehitystä talouden kaikilla sektoreilla. Hintaneuvoston puheenjohtajana toimii Slovakian

kauppakamarin puheenjohtaja, ja se on muodostettu useista ministereistä ja muista julkis- ja yksityissektorin edustajista. Jos neuvosto tulee siihen johtopäätökseen, että jonkin sektorin hinnat ovat nousseet erityisen paljon, se pyytää sektorista vastuussa olevaa ministeriä (esim. maatalousministeri elintarvikkeiden hintojen osalta) analysoimaan tilannetta yksityiskohtaisesti. Jos analyysi osoittaa, että hinnannousu oli ”spekulatiivinen”, ministerin on ehdotettava korjaavia toimenpiteitä ja seurattava säännöllisesti niiden toteuttamista. Jos toteutetut toimenpiteet osoittautuvat riittämättömiksi, neuvosto voi ehdottaa hallitukselle tietyn tavarain tai palvelun hintojen sääntelyä. Syyskuussa 2008 hyväksytyt hinnoista annetun asetuksen 18/1996 muutos mahdollistaa hintojen hallinnollisen sääntelyn talouden kaikilla sektoreilla. Vastuuministeriöt tarkastelevat parhaillaan hammashuollon hintojen, parkkimaksujen ja autokoulumaksujen kehitystä.

- **Slovakia on ottanut käyttöön kattavia kuluttajansuojatoimia. Niiden tarkoitus ja toimintaperiaatteet on tärkeä selittää hyvin kansalaisille ja yrityksille. Kuluttajavalitusten tekemistä koskevia puhelinnumeroita olisi jaettava laajasti suuren yleisön keskuudessa.**
- **Viranomaisten ja eettisten käytännesääntöjen allekirjoittajien olisi levitettävä entistä laajemmalle tietoa allekirjoittajien vapaaehtoisesta sitoumuksesta noudattaa euron käyttöönottoa koskevia sääntöjä.**
- **On ehdottoman tärkeää varmistaa, että valvontaelimillä on riittävästi resursseja tehdä euron käyttöönottamissääntöjen noudattamista koskevia tarkastuksia koko maassa. Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä hintakehitykseen hintojen kaksoismerkintöjen ja eettisten käytännesääntöjen soveltamisen päättyessä ja sektoreilla, joilla on edellisten euron käyttöönottamisten yhteydessä todettu toistuvasti sääntöjenvastaisuuksia.**
- **Olisi pyrittävä välttämään se, että muuttuvien tuotantokustannusten aiheuttamat tavanomaiset hinnanmukautukset viivästyvät hallinnollisten toimenpiteiden vuoksi. Hintojen hallinnollisesta sääntelystä johtuvat vääristyneet hintasignaalit johtaisivat väistämättä suurempiin hinnanmukautuksiin tulevaisuudessa.**

2.5. Tiedotustoimet ja yleinen mielipide

Euroa koskeva Slovakian tiedotuskampanja on täydessä vauhdissa. Hallitus valitsi viestintätoimiston tiedotuskampanjan toteuttamista varten. Mainoksissa on keskitytty pääasiassa euron käyttöönottoa koskeviin käytännön näkökohtiin kuten muuntokurssiin, hintojen kaksoismerkintöihin, käteisen käyttöönottoa koskeviin menettelyihin, eettisiin käytännesääntöihin ja kansallisen valuutan käytöstä poistamiseen. Täydentävään tiedotuskampanjaan, joka käynnistyi 100 päivää ennen euron liikkeeseenlaskua, osallistuu julkisuuden henkilöitä, jotka kertovat eurosta saatavista eduista, ja asiantuntijoita, jotka vastaavat illan uutislähetysten jälkeen näytettävissä lyhyissä katsauksissa euron käyttöönotosta usein esitettyihin kysymyksiin. Lisäksi ”eurobussi” kulkee ympäri maata jakamassa eurotietoa haavoittuville ryhmille ja kansalaisille maaseutualueilla. Kahdeksassa alueellisessa pääkaupungissa järjestettiin samanaikaisesti tapahtuma, jossa juhlittiin sadatta päivää ennen euron käyttöönottoa ja johon osallistui noin 35 000 henkeä. Slovakian keskuspankin rakennuksen julkisivun Bratislavassa peittää suurin maassa koskaan esillä ollut mainostaulu, jossa on eurokolikon kuva. Taulun pienempiä kopioita on esillä Slovakian keskuspankin kahdeksassa alueellisessa sivukonttorissa.

Slovakian keskuspankki, valtiovarainministeriö ja muut julkishallinnon elimet toteuttavat koordinoitusti myös muita tiedotustoimia. Kesän jälkeen Slovakian viranomaiset ovat järjestäneet säännöllisesti lehdistötilaisuuksia, minkä ansiosta lehdistön edustajilla on hyvät tiedot ja myönteinen käsitys eurosta.

Monenlaisia yhteisiä tiedotustoimia on toteutettu Slovakian viranomaisten ja Euroopan komission 7. joulukuuta 2007 allekirjoittaman kumppanuussopimuksen turvin. Tällaisia toimia ovat muun muassa kiertävä euronäyttely, syyskuussa 2008 järjestetty eurokonferenssi, toimittajaseminaarit, selvitykset ja mielipidemittaukset. Komissio on niin ikään toimittanut Slovakian viranomaisille julkaisuja ja esittelymateriaalia.

Molemmat sopimuspuolet allekirjoittivat kumppanuussopimuksen yhteydessä kaksi avustussopimusta. Komissio rahoittaa omalta osaltaan ylimääräisen viestintähenkilöstön palkkaamista, kansallisia euroverkkosivuja ja -puhelinlinjaa, tilan ostamista sähköisistä tiedotusvälineistä, Slovakian kauppavaltoviranomaisen ylimääräisiä työntekijöitä, kouluille ja romanivähemmistöille suunnattuja kampanjoita sekä eurolaskimen ja tiedotuslehtien postittamista suoraan kotitalouksille (Slovakian kaikille kotitalouksille jaettiin tietopaketti marraskuussa).

Myös Euroopan keskuspankki (EIP) toteuttaa yhteistyössä Slovakian keskuspankin kanssa yhteisiä toimia suuren yleisön (mutta myös käteisrahaa ammatikseen käsittelevien henkilöiden) tutustuttamiseksi eurokäteisen käyttöönottoon samoin kuin eurosetelien ja -kolikoiden ulkonäköön ja turvatekijöihin. EKP:n ”Euro. Yhteinen rahamme” -logoa käytettiin kaikissa tiedotustoimissa. Tietyille kohderyhmille (pankit, poliisivoimat jne.) on kehitetty teknisempiä koulutusvälineitä, ja EKP on toimittanut Slovakialle yli 7 miljoonaa kappaletta erilaisia julkaisuja. EKP:n esitteitä ja muuntotaulukkokortteja jaetaan kaikille kotitalouksille joulukuussa.

Slovakiassa äskettäin toteutettu Flash Eurobarometri -kysely⁴ kuvastaa tehokkaan kampanjan vaikutusta vastanneiden omaan käsitykseen heidän eurotietämyksensä tasosta: 80 prosenttia kansalaisista pitää eurotietäystään melko hyvänä tai erittäin hyvänä, mikä tarkoittaa 15 prosenttiyksikön parannusta kevääseen 2008 verrattuna. Kysely osoittaa niin ikään, että euron kannatus on jälleen nousussa: keväästä 2008 alkaen todettu suuntaus on kääntynyt ja euron käyttöönottoon melko tai erittäin tyytyväisten kansalaisten lukumäärä on kasvamassa (57 %, +5 %-yksikköä kevään jälkeen⁵), kun taas ainoastaan 35 prosenttia on melko tai erittäin tyytymättömiä euron käyttöönottoon (-8 %-yksikköä). Yli puolet slovakialaisista pitää euroa positiivisena oman maansa ja itsensä kannalta.

Lähes 65 prosenttia piti pelkoa hintojen noususta euron käyttöönoton jälkeen vakavana huolenaiheena; laskua kevääseen 2008 verrattuna on kuitenkin 11 prosenttiyksikköä. Tiedotuskampanja näyttää siten kantaneen hedelmää. Toisaalta ainoastaan 39,5 prosenttia (-7 %-yksikköä) katsoo – mahdollisesti nykyisen maailmanlaajuisen epävarman tilanteen perusteella – että euro varmistaa hitaan inflaation tulevaisuudessa.

Slovakian tiedotuskampanjan viimeisessä vaiheessa olisi poistettava vielä jäljellä olevat euroon liittyvät pelot ja lisättävä kuluttajien luottamusta. Hintojen nousua koskevien sitkeiden pelkojen hälventämiseksi siirtymävaiheen aikana kansalaiset on pidettävä

⁴ Flash Eurobarometer 249, lokakuu 2008.

⁵ Flash Eurobarometer 237, toukokuu 2008.

jatkuvasti ajan tasalla hintaseurannan ja muiden valvontatoimien tuloksista.